

Alexej Navalnyj, držitel Sacharovovy ceny za rok 2021

Alexej Navalnyj obdržel Sacharovovu cenu Evropského parlamentu za svobodu myšlení za rok 2021. Toto ocenění nese jméno sovětského fyzika a politického disidenta Andreje Sacharova. Evropský parlament ji už od roku 1988 uděluje jednotlivcům a organizacím hájícím lidská práva a základní svobody.

Alexej Navalnyj zemřel 16. února 2024 za nevyjasněných okolností ve vzdálené trestanecké kolonii za polárním kruhem. Byl nejvýraznějším hlasem ruské opozice a proslul tím, že odhaloval korupci a byl nelítostným kritikem prezidenta Vladimira Putina.

Alexej Navalnyj se narodil v roce 1976. Působil jako právník, blogger a politický aktivista. Mezinárodní pozornost získal díky řadě svých činností. Pořádal například demonstrace proti ruské vládě, kandidoval na úřad prezidenta a prosazoval protikorupční reformy. Byl také nelítostným kritikem Putinovy politiky.

Navalnyj byl zatčen po svém návratu do Ruska v polovině ledna 2021. Předtím se v zahraničí zotavoval po otravě nervově paralytickou látkou novičok.

Od srpna do září 2020 strávil Navalnyj více než měsíc v berlínské fakultní nemocnici, kde byl po většinu doby v intenzivní péči. Po zotavení si vysledoval lidi, kteří se podle něj na jeho otravě podíleli. Okolnosti si následně sám zjistil, když pod falešnou identitou zatelefonoval agentovi tajné služby, od kterého informace vyzvěděl. Navalnyj obvinil ruskou vládu, ale ta vše popřela.

V říjnu téhož roku na druhém plenárním zasedání oznámil Evropský parlament rozhodnutí Konference předsedů a vůdců politických skupin, že laureátem Sacharovovy ceny za svobodu myšlení za rok 2021 bude právě Alexej Navalnyj.

Místopředsedkyně Evropského parlamentu Heidi Hautalová při této příležitosti prohlásila:

„Alexej Navalnyj prokázal velkou odvahu ve svých pokusech obnovit svobodu volby pro ruské občany. Po mnoho let bojoval za lidská práva a základní svobody ve své zemi. To ho stálo nejenom jeho vlastní svobodu, ale téměř i život. Jménem Evropského parlamentu vyzývám k jeho okamžitému a bezpodmínečnému propuštění.“

Tehdejší předseda Evropského parlamentu, David Sassoli, při slavnostním předávání cen v prosinci 2021 dodal:

„Udělením Sacharovovy ceny Alexeji Navalnému zdůrazňuje Evropský parlament, že vyzývá k jeho okamžitému a bezpodmínečnému propuštění.“

Tato výzva zůstala bez vyslyšení, stejně jako další apely, které Evropská unie adresovala Rusku. Navalnyj, který byl původně vězněn ve vladimírské oblasti východně od Moskvy, byl v prosinci roku 2023 převezen do města Charp na Sibiři.

V tamní trestanecké kolonii si odpykával devatenáctiletý trest za obvinění, která byla obecně považována za politicky motivovaná. Dne 16. února zde byl nalezen mrtvý.

Dne 28. února, tedy jen 12 dnů po smrti Navalného, promluvila jeho manželka Julija Navalná k poslancům Evropského parlamentu ve Štrasburku. Plná emocí zdůraznila:

„Pokud opravdu chcete Putina porazit, musíte být tvůrčí, nesmíte být nudní. Putin je šéfem organizované zločinecké skupiny. Vy i my ostatní musíme proti tomuto gangu bojovat. Politická inovace v této oblasti znamená, že se uplatní metody boje proti organizované trestné činnosti, nikoli metody politického soupeření. Žádné diplomatické nóty, ale vyšetřování finančních machinací. Žádná prohlášení vyjadřující obavy, ale pátrání po spojencích mafie ve vašich zemích, po skrytých právnících a finančnících, kteří pomáhají Putinovi a jeho přátelům skrýt peníze“.

Předsedkyně Evropského parlamentu Roberta Metsolová řekla:

„Tato sněmovna a její členové co nejdůrazněji odsuzují jeho zabití. Je to zločin, který vyžaduje nezávislé mezinárodní vyšetřování. Světu se musí dostat spravedlnosti.“

Evropský parlament v usnesení důrazně odsoudil vraždu Alexeje Navalného a vyjádřil Juliji Navalné plnou podporu v odhodlání pokračovat v její práci. Poslanci zdůraznili, že ruský lid nelze zaměňovat s „válečným“ a „autokratickým“ režimem Kremlu. Vyjádřili solidaritu se všemi osobami v Rusku i mimo něj, kteří navzdory brutálním represím a závažným osobním důsledkům i nadále hledají odvahu mluvit pravdu.

Tento podcast je k dispozici ve všech 24 úředních jazycích Evropské unie a v ruštině. Více podcastů si můžete poslechnout na Europarl Radio, internetovém rádiu Evropského parlamentu.